

A Magyarországtól elszakított területek nemzeti- ségi és felekezeti viszonyai.

A határkiigazító bizottságok nagyjában befejezték működésüket, teljesen igazolva azt a pesszimizmust, amelyet egy előző tanulmányomban¹⁾ a várható eredmény tekintetében kifejeztem. A magyar-szerb határmegállapító bizottság javaslatot tett ugyan a népszövetségnek a vend földön egy vékony sáv visszaadására, amelyen 7 vendnyelvű és 20. magyarnyelvű kis falu van 16.556 lakossal, de a szerb kormány a határkiigazító bizottságnak ezt az egyhangú javaslatát is semmibe vette s így a legutóbbi genfi népszövetségi gyűlés, ez a tehetetlen testület, kénytelen volt a kérdést levenni a napirendről, mert a Millerand-féle hirhedt kísérőlevél alapján csak barátságosan közvetíthet, de döntési joga nincs. Így Alsólendva és környékének derék népe is egyelőre hiába várja a megváltás óráját. A magyar-oláh határkiigazító bizottság már határozottan rosszindulatú volt s a Millerand-féle levelet ellenünk akarta magyarázni, vitássá téve tucat határmenti községünk birtokát, amelyekre az oláh telhetetlenség szemet vetett. Végre mégis elállt kívánságától s elszakította ugyan az országtól a gróf Tisza család geszti birtokának egy részét, a tiszaradványi pusztát, de viszont a határ különböző pontjain (Nagypalád és Börvely Szatmármegyében, Ant Biharban, Kispereg Arad megyében) 4 szinmagyar református falu visszacsatolását hozta javaslatba kb. 6000 lakossal. Tartunk tőle, hogy az oláhok is követni fogják a szerbek példáját s nem fognak kérni a népszövetség közvetítéséből. A cseh-magyar határkiigazító bizottság már egészen jól felfogta gazdáinak intencióit s egyetlen egy falut sem kíván visszaadni, bár e határvonalat a trianoni béke ratifikálásának első referense a francia parlamentben, Daniélou is tarthatatlannak minősítette s Salgótarján körül jelentékeny kiigazításokat kívánt javunkra. A genfi népszövetségi gyűlés döntött az osztrák-magyar határ dolgában is, elvetve a határkiigazító bizottság javaslatának nagy részét, úgy hogy 15.000 lélek helyett mind-

¹⁾ Föld és ember 1921. évi 2-ik számában (97. lap): „Csonka-Magyarország népességi, nemzetiségi és felekezeti viszonyai.”

össze 10 kis vas megyei falut adott vissza összesen 4300 lakossal. Ennyi s nem több a kísérelévében foglalt sokat sejtető s oly vérmes reményeket felkeltett ígéreteknek pozitív eredménye!

Most tehát a trianoni határvonalat végleg megállapítottak tekinthetjük s pontos leltárt vehetünk fel arról, mi maradt meg az országból nekünk s mennyit kaptak a boldog örökösök.

Nagymagyarország területe jelenleg hét állam között oszlik meg. Ezek: *Csonka-Magyarország, Ausztria, Csehország, Lengyelország, Románia, az S. H. S. állam és Fiume állam.*

A Csonka-Magyarországra eső rész népességi viszonyait e folyóirat 2. számában részletesen ismertettem. Az ott közölt végeredmények az időközben bekövetkezett kisebb határkiigazítások révén jelentéktelenül módosulnak; ezeket a végleges adatokat jelen tanulmányom végén fogom közölni. Térjünk most át az egyes „utódállamok” zsákmányának ismertetésére.

I. Az Ausztriának jutott terület.

Az eredeti tervezet szerint kb. 345.000 lakos jutott volna az u. n. Burgenlandra. A soproni népszavazás és kisebb határkiigazítások folytán ez a szám elég jelentékenyen csökkent. A szövetségesből lett árulónak kerek számban 4000 km²-t sikerült tőlünk elragadnia, 292.972 lakossal. Volt ellenségükről lévén szó, a nagyhatalmak a határok megszábasánál nem jártak el ellenünk e ponton oly kirívó igazságtalansággal, mint egyebütt. Az összefüggő magyar nyelvterületből egy községet se vettek el, sőt meghagytak nekünk a határvonalon néhány német és horvát községet. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy viszont számos ponton érthetetlenül kedveztek az osztrákoknak, amennyiben a magyar és a német nyelvterület közt elterülő jelentékeny horvát szigeteket, amelyekre az osztrákoknak semmiféle néprajzi jogcímük nem lehetett, az osztrákoknak adtak. Pedig e révén Soprontól északra Kismarton felé, Sopron és Kőszeg között s Kőszegtől délnyugatra elég jelentékeny területet kaphattunk volna vissza.

A fent említett 292.972 lakos anyanyelv és vallás szerint a következőképpen oszlik meg;

magyar :	26.095 = 8·9%	róm. kat. :	246.474 = 84·1%
német	216.731 = 74·0%	gör. "	83
tót	644 = 0·2%	ref.	2.139 = 0·7%
oláh	20	ág. h. ev.	39·409 = 13·5%
rutén	48	gör. kel.	18
horvát	45.122 = 15·4%	unit.	7
szerb	5	izr.	4·836 = 1·7%
egyéb	4·307 = 1·5%	egyéb	6

Elszakították Moson vármegyének több mint felét, Sopron és Vas vármegyék kisebb részét. A 3 vármegyében, a 2 rend. tan. városban (Kismarton és Ruszt) s 14 járásban mindenütt német többség van, de a felsőpulyai járásban, ahol sok horvát s magyar is van, a németek alig érik el az abszolút többséget (51·3%). A legtöbb magyar van aránylag Mosonban (14·6%), a legkevesebb Sopron megyében (7·2%). A „Burgenland“-ban összesen 6 magyar többségű község van.

Vallás tekintetében e terület erősen kat. jellegű (84%) s mellette csak az evangélikusok jöhetnek tekintetbe (13·5%). A reformátusok zöme a régi Órség főhelyére, a Burgenland legnagyobb magyar községére, Felsőórra esik. A gyérszámú zsidóság egynéhány földesúri (Eszterházy) birtokon települt le s külön zsidó községeket alkotott.

A 3 nyugatmagyarországi megye németsége az ország lakosságának 1·52%-a. Az elszakított Nyugat-Magyarország az egész ország területének 1·41%-a, melyen az ország lakosságának 1·6%-a él. Ausztria tehát körülbelül annyit kapott az országból, amennyi a német lakosok számaránya.

II. A Csehországnak jutott terület.

Pozsonytól egész Ugocsáig, a magyar-cseh-oláh hármashatárig a trianoni vonal színmagyar területeket választ el egymástól. A csehek nem elégedtek meg a tót és rutén nyelvterülettel s határuk mentén helyenkint néhány kilométer széles szalag, másutt viszont jelentékeny, 30—40—50 kilométer széles magyar öv húzódik, amelyet stratégiai vagy gazdasági okokból, egy-egy folyó, vasutvonal vagy országút kedvéért ítéltek nekik a jókedvű adakozók. Az összefüggő tót nyelvterület kb. 34.500 km²-t tesz ki 2 millió lakossal, a rutén nyelvterület kb. 13.800 km²-t félmillió lakossal. Ezzel a *néprajzi* határral szemben a jelenlegi határ kb. 61.625 km² 5.522.396 lakossal, a *rádás* tehát elég jelentékeny: 13.825 km² s több mint egy millió lélek.

A cseheknek jutott terület közjogilag két részre oszlik, az ú. n. *Szlovenszkóra* s a békeszerződés szerint jelentékeny autonómiával felruházandó, tényleg azonban teljesen abszolutisztikusan kormányzott rutén területre, az ú. n. *Ruszinszkóra* (csehül Podkarpatska Rus). Vegyük ezeknek adatait külön.

Szlovenszko lakossága 2,930.037. Ezeknek nemzetiségi megoszlása a következő:

magyar	896.108 = 30.50%	rutén	97.072 = 3.31%
német	197.092 = 6.73%	horvát	2.482 = 0.08%
tót	1,689.844 = 53.70%	szerb	361 = 0.01%
oláh	1.908 = 0.06%	egyéb	45.170 = 1.53%

E szerint a nemzetiségi kikerekítés ugyancsak rosszul sikerült, mert a tótok száma alighogy eléri az abszolút többséget s arányszámuk (53.7%) *alacsonyabb, mint a nemzetiségi jellege miatt jeldarabolt Magyarországon a magyaroké volt (54.5%)!* Hát még ha hozzávesszük a rutén területet is, amely esetben az egész, a cseheknek jutott területen *a tótok már kisebbségben vannak (48.15%)!* A Szlovenszkhóhoz csatolt törvényhatóságok jelentékeny része magyar. Tiszta magyarnak tekinthető Esztergom- (1 járás), Komárom-, Győr megye (7 község), Komárom thj. város, magyar többségűek Hont-, (52.5%) Gömör-, (55%) Abauj-Torna megye (55.4%) s Kassa thj. város (75.4%). Német relativ többségű Pozsony thj. város (41.9% német, 40.6% magyar). A 8 magyar s 1 német többségű törvényhatósággal szemben tót többségű 13 (abszolút többségű 10) vármegye, de ezek közül is Pozsonyban (42%), Barsban (34.8%), Nógrádban (44.7%), Zemplénben (30.6%) s Ungmegyének Szlovenszkhóhoz csatolt részében (39.2%) igen jelentékeny magyar kisebbség van, mely az illető megyékben nem elszórtan, hanem déli részeikben tömörülve él. Tót thj. város Selmecebánya. A kulturális és gazdasági élet gócpontjai, a rend. tan. városok közül 12, köztük éppen a legjelentékenyebbek, magyar többségűek. Német többségű 4, relativ tót többségű, vagyis ahol együttvéve a magyarok és németek vannak többségben: 7 s abszolút tót többség van 11 városban, amelyek közül azonban csak Nagyszombat, Zsolna és Rózsashegy jelentősebbek. A járások közül 26 magyar, 1 német, 3 rutén és 72 tót többségű.

Ha a Millerand-féle kísérőlevelet s a nemzetiségi elvet a határkiigazításnál komolyan vették volna, Szlovenszkhóból közel egy millió lakost kapnánk vissza s magyar véreink közül mindössze 180.000 rekedt volna határainkon túl.

A csehek azonban gondoskodni kívántak róla, hogy elvesztett véreink nagy száma fölötti fájdalmunkat enyhítsék. Egymásután két népszámlálást is tartottak s bebizonyították nekünk, hogy a magyarok száma jóval kevesebb, mint mi gondoltuk. Eddig csak az 1919 évi népszámlálás adatait publikálták; az 1921 évi népszámlálásról eddig kiszivárgott részletek azt bizonyítják,

hogy rövid másfél év alatt a magyarok újból óriási vérvesztéséget szenvedtek — papiroson.

Állítsuk most szembe a magyar (1910 évi) és cseh (1919 évi) népszámlálások nemzetiségi adatait.

	1910	%	1919	%
Lakosság	2,930.037		2,948.307	
magyar	896.108	30.6	692.831	23.5
német	197.092	6.7	144.588	4.9
tót	1,689.844	53.7	1,962.766	66.6
rutén	97.072	3.3	93.411	3.2
egyéb	49.921	5.7	54.711	1.8

A magyarság tehát 9 év alatt 203.277 lélekkel = 22.7%-kal a németiség 52.504 lélekkel = 26.6%-kal fogyott volna a tótok javára. A csehek szerint ez az eredmény még mindig nem túlkedvező a magyarok javára s az 1921 évi népszámlálás, mikor az elmagyarosodott szlovákok már jobban nemzeti öntudatra ébredtek, már sokkal szebb eredményeket fog felmutatni. A cseh népszámlálások módszereiről pontos adataink vannak s az elkövetett hajmeresztő visszaéléseket az ottani magyarság politikai szervezetei egybegyűjtötték. Az enyhe rábeszéléstől a durva erőszakig és hamisításig mindenféle módozattal megpróbálkoztak a jól kitanított népszámlálási biztosok. Magyar városokban egész utcasorokat felejtettek ki, a tót nevűeket, a tót többségű vidékről származókat tiltakozásuk ellenére tótoknak írták be; az anyanyelvi rovatot ceruzával töltötték ki stb. A zsidó vallásúakat lehetőleg külön, zsidó nemzetiségűeknek vették, hogy ezzel is apasszák a magyarok s németek számát. Ha figyelembe vesszük még, hogy a csehek üldözései elől nagyszámú magyar, főleg hivatalnok család kénytelen volt menekülni, valamint azt a kétségtelen tény, hogy az állami szuverénitás megváltozásával számos, függő helyzetben levő egyén opportunitásból megtagadta magyarságát s a városokban és a kevert nyelvhatárokon elég jelentékeny volt azoknak a száma, akik tót eredetűek voltak ugyan, de már magyarul is jól beszéltek s a magyar népszámláláskor önként vallották magukat magyaroknak, míg most a csehek alatt akarva-nem akarva tótoknak vették őket, nem fogunk csodálkozni a magyar és cseh népszámlálás adatainak nagy eltérésén.

Hogy csak egy-két konkrét esetet hozzak fel, pl. Losonc utcáin ma is alig hallani mást, mint magyar szót, a népszámlálás szerint azonban 5478 magyar s 5699 cseh-szlovák van. A magyarok pontos becslése szerint azonban a városban most is csak

2900 tót van 11,100 magyarral szemben A gömörmezei Dobócán a népszámláláskor 1 vallotta magát tótnak; (1910-ben 6 volt) a revizor ezt kijavította 114-re. A bars megyei, tót eredetű Alsópélen, ahol az 1910 évi népszámlálás 34% tótot talált, a lakosság 87%-a vallotta magát magyarnak. A fősolgabíró megsemmisítette az összeírást s a legnagyobb nyomás alkalmazásával újat rendelt el, amely — 90% magyart eredményezett. Erre a hatóság maga állapította meg a lakosok anyanyelvét s a falut tótnak deklarálván, az iskolát is tót nyelvévé alakította át.

A népszámlálás anyanyelvi hammissága egyébként a hivatalos cseh adatokból is megállapítható. Az elemi iskolát látogató tanulók közül ugyanis ő szerintük is 26% a magyar, bár az iskolai statisztika összeállításánál is szabadon működhetett a csehek hamisító célzata.

A *németek* nagy fogyását valószínűleg az opportunus zsidók okozták, akik most a tót vidékeken magukat tótoknak vagy zsidó nemzetiségűeknek vallották. 1910-ben a mai Szlovenszko területén levő 197.000 német közül kb. 55.000 volt zsidó, ami feltűnően egyezik a fent kimutatott fogyással, 52 504 lélekkel.

Vallás tekintetben Szlovenszko népessége 1910-ben a következőképpen oszlott meg:

róm. kat.	2.033.267 = 69.40%	gör. kel	1.441 = 0.05%
gör. kat.	201.241 = 6.87%	unít.	271 = 0.01%
reform.	157.666 = 5.38%	izr.	141.010 = 4.80%
ág. h. ev.	394.643 = 13.47%	egyéb	562 = 0.02%

Az 1919 évi népszámlálás szerint a róm. kat.-ok száma 2,088,751 = 70.85% a ref.-oké 143.807 = 4.88%, az ág. h. ev.-oké 389.414 = 12.53%. A protestánsok számarányának csökkenése tehát, amely régi folyamat, az utolsó évtizedben is folytatódott. Az elszakított területek között itt vannak az *evangelikusok* a legnagyobb arányban képviselve.

Még kell még jegyeznem, hogy a cseh népszámlálás adataiban benne vannak a később Lengyelországnak átadott részek is (23.107 lakos), amelyeket alább külön fogok ismertetni.

Az ú. n. „*Rusinszko*“ területén 1910-ben 592.359 lakost számláltak össze, akik közül volt

magyar	173.343 = 29.30%	rutén	335.554 = 56.66%
német	63.839 = 10.78%	horvát	153 = 0.02%
tót	6.257 = 1.05%	szerb	26 = 0.00%
oláh	11.562 = 1.92%	egyéb	1.625 = 0.27%

Rusinszko határainak megszabásánál is a nemzetiségi elv

egészen másodrendű szerepet játszott. A vezető szempont a csehek és oláhok egyenes összeköttetését biztosító Kassa-Sátoraljujhely-Csap-Királyháza-Szatmár-i vasúti vonal volt; ettől délre vonták meg a határt szintiszta magyar vidékeken. A cseh-oláh határ nagyjában a rutén-oláh néprajzi határ. Az Ugocsában Csehországnak jutott oláh falvakat a csehek a múlt évben néhány magyar falu ellenében átengedték az oláhoknak. Máramarosban a Tiszától északra több oláh falu megmaradt a cseheknek, míg viszont a Tiszától délre, a visói járásban levő rutén falvak Romániához csatoltattak.

A ruszinszkói törvényhatóságok közül Szabolcs (3 község) és Szatmár (1 község) magyarok. Beregben 41·3% magyar, 48% rutén, Ugocsában 44·4% magyar, 44·6% rutén, Ungban 28% magyar volt. Rutén abszolút többségű csak Ung és Máramaros.

A városok (Ungvár, Munkács, Beregszász) túlnyomórészt magyar lakosságúak. A járások közül 6 magyar, 1 oláh, 17 rutén többségű.

A ruszinszkói magyarság is, úgy mint a szlovenszkói, a határ mentén tömörülve él. A 173.000 magyar közül kb. 20.000 él Máramarosban a Tisza völgyében, a rutén és oláh nyelvhatárok közé ékelt magyar nyelvszigeteken, 130.000 pedig magyar nyelvterületen.

A cseh népszámlálás Ruszinszkóban teljesen eltér a magyarok adataitól. A csehek 1921 évi népszámlálása szerint volt 604.522 lakos, akik közül

magyar	102.998 = 17·04 %	rutén	320.648 = 53·04 %
német	10.721 = 1·77 „	nagyorosz	53.515 = 8·85 „
csehszlovák	19.289 = 3·19 „	zsidó	82.324 = 13·62 „
oláh	13.816 = 2·29 „		

Figyelembe veendő itt, hogy a cseh népszámlálás még az ugoicsai halárcsere előtt történt, amelyben a csehek oláh falvak ellenében magyar ref. falvakat kaptak. De még ennek figyelembevételével is a magyarok fogyása 10 év alatt 68.629 = 39·6%, a németeké pedig nem kevesebb, mint 83%.

A nagy eltérés magyarázata nem nehéz. A csehek a zsidókat szinte kivétel nélkül külön nemzetiségnek vették s így csak a beregmegyei német telepeket ismerték el németekül. Ugyanez a körülmény fogyasztotta meg a magyarok számát is. Ez azonban még nem volt elég. A csehek a magyar vidékeken s a váro-

sokban levő jelentékeny számu, talán rutén eredetű, de ruténül nem is tudó gör. kat. vallásuakat is szinte kivétel nélkül ruténekké minősítették át. Így járnak ők el az iskolázásnál is; Munkácson a mult tanévben a szülők kétségbeesett tiltakozása dacára súlyos bírság terhe alatt kitiltották a gör. kat. és zsidó gyerekeket a magyar nyelvű r. kat. iskolából s az ungvári gimnázium magyar osztályaiban gör. kat. vallásút nem volt szabad felvenni. Annyit elismerhetünk, hogy a nem magyar vidékeken levő zsidók 1910-ben sem voltak magyar anyanyelvűek s néhány nyelvhatármenti községben több ezer magyarul tudó s magyarul érző rutént vettek önkéntes vallomása alapján magyarnak, de ezeknek leszámításával is a tényleg magyarul beszélők száma ma is eléri a másfél százezeret, akiknek tehát *harmadrészt* elsikkasztották a cseh népszámlálás feñnt vázolt elvei.

A cseh-szlovákok 200%-os szaporodása a cseh hivatalnokok invázióját árulja el. Érthetetlen a cseh népszámlálásnál kimutatott félszázezer *nagyorosz*. Igaz ugyan, hogy a csehek tárt kaput nyitottak a galíciai ukránok és a nagyoroszok inváziója elé, akiket a benszülött, magyarbarátoknak tartott ruténekkal, szemben minden vonalon előnyben részesítenek, de ez az invázió, mely főleg az intelligens elemre szorítkozott, távolról sem lehet ily nagymérvű. Valószínű, hogy a mármarosai részben elűtő típusú rutének egy részét nevezték ki nagyoroszoknak.

Vallási tekintetben Ruszinszko a következőképpen oszlott meg 1910-ben:

róm. kat.	51.354 = 8.68 %	gör. kel.	581 = 0.10 %
gör. "	385.661 = 65.11 "	unit.	32 = 0.00 "
ref.	66.389 = 11.21 "	izr.	86.654 = 14.63 "
ág. h. ev.	1.628 = 0.26 "		

Az adatok összehasonlításából is kitűnik, hogy a csehek csak a ref. és róm. kat. vallásuakat voltak hajlandók magyarokul elismerni.

Végül foglaljuk össze az egész cseh zsákmányra vonatkozó adatokat.

A lakosság száma 3.522.396. Ezek közül :

A lakosság száma 3.522.396. Ezek közül :		Vallás szerint :	
magyar	1.069.451 = 30.36 %	róm. kat.	2.084.621 = 59.18 %
német	260.931 = 7.41 "	gör. kat.	586.902 = 16.66 "
tót	1.696.101 = 48.15 "	ref.	224.055 = 6.36 "
oláh	13.470 = 0.38 "	ág. h. ev.	396.271 = 11.25 "
rutén	432.626 = 12.28 "	gör. kel.	2.022 = 0.06 "
horvát	2.635 = 0.08 "	unit.	239 = 0.01 "
szerb	387 = 0.01 "	izr.	227.664 = 6.46 "
egyéb	46.795 = 1.33 "	egyéb	622 = 0.02 "

Magyarországon a tótok a lakosság 10·7₀%-át alkották, a rutének 2·5₀%-ot. Ezzel szemben a cseheknek jutott terület az ország 21·77₀%-a, az elszakított lakosság pedig az egész lakosság 19·29₀%-a.

III. A Lengyelországnak jutott terület.

A lengyelek és a csehek között heves vita tört ki Árva és Szepesmegyék északi részének hovatartozandósága fölött. A nagyhatalmak kezdetben népszavazást rendeltek a vitás területen, később azonban, 1920 nyarán maguk döntöttek e kérdésben, a lengyeleknek juttatva Árva megye trsztenai járásában 14 s szepesmegye ofalui járásában 12 községet. A magyar statisztika az árva-megyei u. n. „gorál“-okat állandóan tótoknak vette s csak az 1910 évi népszámláláskor irták be őket lengyeleknek; a Szepesmegye északi részén lakók azonban 1910-ben is tótajkuakként számláltattak össze.

A lengyelek zsákmánya 549 km² az ország területének 0·18 %-a. A 23·107 főnyi lakosság megoszlása:

magyar	223 = 1 ₀ %	róm. kat.	22·737 = 98 4 ₀ %
német	316 = 5·4 „	gör. „	9
tót	6819 = 26·5 „	ref. „	11
„egyéb“	15·749 = 68·1 „	ág. h. ev.	12
		un.	1
		izr.	337

IV. A Romániához csatolt terület.

A Magyarországon lakó nem egész 3 milliónyi oláh területi elhelyezkedése igen kedvező s ennek köszönhető, hogy a zsákmányból neki jutott a legnagyobb rész. Az oláhság ugyanis aránylag nem nagy számával majdnem akkora területet tartott megszállva, mint a háromszorannyi magyarság. Erdélyben alig, hogy megüti az abszolút többséget (55₀%) de Erdélyt Magyarország felé vastag oláh népréteg veszi körül, amely Mármarosziget, Szatmár, Nagy-Várad, Arad és Temesvár kapujáig ér el. Az összefüggő oláh nyelvterület kb. 92·000 km², 4.344.000 lakossal, akik közül 62·2₀% oláh és 26₀% magyar. Az ántánt azonban még ennél is jóval tovább ment. Az oláh nyelvterület néhány bánáti, a szerbek helyére jutott községtől eltekintve egészen az oláhoknak jutott, de ezzel együtt ráadásul megkapták még a Királyháza-Szatmár-Nagy-Várad-Arad-Temesvár vasutvonalat is (Békéscsaba környékének kivételével) a mellettük levő nagy magyar városokkal. A határ vonal — Bihar és Aradmegye egy rövid

szakaszának kivételével, ahol összeesik a nyelvhatárral — egész a magyar- oláh- szerb határig szinmagyar vidéken fut keresztül, félmillió magyar lakta sávot juttatva Románia Marének. *Igy történt meg az a szörnyűség, hogy a 2,948.186 oláhnak az országból jóval nagyobb rész (102.667 km₂) jutott, mint a tízmillió magyarnak (93.010 km₂)!*

Az oláhok aránya Magyarországon 16·1% volt. Ezzel szemben az osztozkodásnál *lakosaink 28·72, területünknek 36·28-át vitték el*, tehát több mint kétszerannyit, mint amennyi őket a fenti arány szerint megilletné.

A Romániához csatolt területen 1910-ben 5.245.808 lélek lakott. Ezek anyanyelv szerint a következőképpen oszlottak meg:

magyar	1,660.331 = 31·65%	rutén	19.678 = 0·38%
német	556.854 = 10·61%	horvát	1.616 = 0·03%
tót	30.940 = 0·59%	szerb	54.079 = 1·03%
oláh	2,826.184 = 53·88%	egyéb	96.126 = 1·83%

Ime ezen a nagy elszakított területen is alacsonyabb az új gazdák aránya (53·88%) mint a poliglott jellege miatt felosztott Magyarországon a magyaroké volt (54·5%).

Az elszakított területet 3 főrésztre oszthatjuk fel, Erdélyre, Bánságra, és a tiszántúli részre. E három részen a két fő nemzetiség a következő arányban van képviselve:

	Magyar	Oláh
Erdély	34·3%	55·0%
Tiszántúl	39·3%	53·1%
Bánság	12·1%	52·1%

A megyék közül abszolút magyar többségű a 4 székely megye: Udvarhely (95·4%), Csík (86·4%), továbbá Háromszék (83·4%), Marostorda (57·4), továbbá Ugocsa (52·7%), relativ magyar többségű Szatmár (49%) és Brassó (35%). Német relativ többségű Nagykovács (41·8%) és Torontálmegye (43·8). Az oláhok Kisküküllőben (47·9%), Csanádban (40·8) és Temesben (45·2%) relativ, 14 megyében abszolút többséget alkotnak.

A törv. h. j. városok közül Temesvár német (43·6% német, 39·4% magyar) relativ többségű volt 1910-ben, de a szerb megszállás alatt tartott népszámláláskor a lakosságnak erős abszolút többsége vallotta magát magyarnak. A többi thj. város (Kolozsvár, Maros-Vásárhely, Arad, Nagy-Várad, Szatmár-Németi) teljesen magyar.

A rend. tan. városok közül 24 magyar, 5 német, 3 relativ, 3 abszolút többségű. Ez utóbbi háromban is a magyarok (Abrud-Föld és Ember II.

bánya, Vizakna) ill. a németek (Szászsebes) alkotják a tulajdonképeni polgárságot s így bátran mondhatjuk, hogy az uralkodó oláh faj az egész hatalmas terület egyetlen kulturális s gazdasági centrumában sincs otthon! A járások közül 31 magyar, 13 német, 118 oláh többségű.

A *németek* közül 234.085 erdélyi túlnyomórészt szász, mintegy 30.000 zsidó (Máramaros, Szatmárban), míg a többi bányászi és aradmegyei *sváb*. A csekélyszámú tót Bihar és Szilágy határán, Nagylakon s néhány bányászi faluban szétszórva él. A rutének túlnyomórésze (13.911) Máramarosban a határ mentén tömörül, fajtestvéreivel szoros területi kapcsolatban. A szerbek a Bánságban élnek szétszórt szigeteken, csak a Krassó-Szörény déli részén, az Alduna mellett lakók (14.126) vannak szerbiai fajtestvéreikkel területi kapcsolatban. Az „egyéb” nyelvűek főleg cigányok, azonkívül a Bánságban csehek (9000), bolgárok, és krassovánok (20000). Az oláh népszámlálás szerint a lakosság 10 év alatt 5,208.345 lélekre fogyott, ami a magyarok kiűzésének természetes következménye. Ezek közül

magyar	1,378.189 = 26.46%	zsidó	170.943 = 3.28%
német	513.794 = 9.87%	egyéb	170.468 = 3.27%
oláh	2,974.951 = 57.12%		

A magyarok fogyása 282.142 fő, vagyis 17%, ami jelentékeny szám ugyan, de már jóval kisebb, mint a csehekénél. Az oláhok a népszámlálásnál a következő módokon igyekeztek számukat gyarapítani s a magyarokét csökkenteni:

A zsidókból, akik közül 1910-ben (összesen 181.854 volt), kb. 50.000 német, kb. 800 oláh, a többi, tehát 131.000 magyar anyanyelvűnek vallotta magát, külön nemzetiséget alkottak. A gör. kat. és gör. keleti vallású magyarokat, akiknek száma több mint 100.000 (80.000 g. kat., 20.000 g. kel.), bár nagyrészüket (a Székelyföldön, Szatmárban) csak magyarul beszél, vallásuknál fogva túlnyomólag oláhoknak vették, Szatmár megyében pedig már régen elmagyarosodott r. kat. vallásúakat németeknek s a lakosok minden tiltakozása dacára iskoláikat is németnyelvűekké tették. Ez, tekintve hogy Szatmár megyében 55.000 r. kat. van, ismét megfogyasztotta — *persze csak az oláh statisztikában* — a magyarok számát. Hogy az oláhok milyen hallatlan hamisításokat követtek el, arra nézve talán a legjellemzőbb *Nagykároly* város esete, melyet a „Magyarság” 1922 szept. 10-iki számában¹⁾ Marja-

¹⁾ „Az Erdélyi oláh népszámlálás statisztikai szédelgés”.

laci Kiss Lajos közöl 1910-ben Nagyvárolynak 16.078 lakosa volt, 63 német s 216 oláh kivételével mind magyarok. Az oláh népszámlálás 15.294 lakos közül csak 3.377 magyart engedélyezett s szerinte 5932 német, 2938 oláh s 2571 zsidó. Ezek a nemzetiségi adatok teljesen egyeznek az 1910 évi népszámlálás *vallási* adataival, amely 5.932 katolikust (\equiv német) 3.093 gör. kat. (\equiv oláh) 3500 reformátust s 2491 zsidót mutatott ki. Az oláhok tehát Nagyvárolynban, ahol a lakosság óriási többsége nem is tud másként mint magyarul, csak a reformátusokat voltak hajlandók magyarokul elismerni. Ez az egy adat teljesen jellemzi s nevetességé teszi az oláh népszámlálás módszerét.

A magyar népszámlálás anyanyelvi adatai sehol sem oly megbízhatóak, mint éppen az oláhok által elfoglalt részekben; ezt az anyanyelvi és vallási adatok egybevetéséből bárki megállapíthatja. Ha tekintetbe vesszük, hogy a magyarok szaporodása e területen évtizedek óta sokkal kedvezőbb volt, mint az oláhoké, a magyarok számát a nagymérvű expatriálás dacára sem becsülhetjük kevesebbre 1,600 000-nél. Az oláhok a maguk sorait a már említett gör. kat. és gör. keleti vallású magyarokon kívül a cigányokkal is jelentékenyen szaporították. De még így is, a legnagyobb erőlködések mellett sem tudtak az 1910 évi népszámlálással szemben 150.000 főnél nagyobb szaporulatot kimutatni, pedig ők állandóan 4 millió magyarországi oláhról beszéltek.

Vallási szempontból 1910-ben következő az egyes felekezetek aránya:

róm. kat.	984.744 = 18·78%	gör. kel.	1,806.502 = 34·44%
gör. kat.	1,242.056 = 23 68%	unit.	68.759 = 1·31%
ref.	694·944 = 13·25%	izr.	181.854 = 3·45%
ág. h. ev.	262·258 = 5·00%	egyéb	4.691 = 0·09%

V. Az S. H. S. államhoz csatolt terület.

Összes eddigi adataink az anyaországra vonatkoztak; itt is mellőzzük az S. H. S. államhoz önként csatlakozott társországok ismertetését s röviden csak annyit említünk meg, hogy e révén 42.541 km²-rel és 2,621.954 lakossal gyarapodott a szerbek szákmánya. A lakosok közül csak 24·6% volt szerb, horvát 62·5%, magyar 4·1% (a valóságban jóval több, közel 6%) s német 5·1%.

A szerbek valamennyi osztozkodó között a legjobban jártak. A nemzetiségi elv alapján úgyszólván semmit sem kaphattak volna, mert összefüggő szerb nyelvterület az anyaországban nincs.

Egyedül a volt csajkás kerületben, Bácska titeli és zsablyai járásában laknak összefüggő tömegben (68·6‰); ezenkívül egész Délmagyarországon csak 2 városban (Nagykikinda, Zombor) s 3 járásban alkotnak abszolút többséget, de ezek sincsenek egymás mellett. A régi Szerbiával és Horvátországgal érintkező járásokban sehol sincs délszláv többség. Ilyent csak a Muraközben és a vend földön találunk.

A szerbek nemcsak a Ferenc-csatornától északra vannak vigasztalan kisebbségben (57 község közül csak 4 délszláv többségű), hanem a Ferenc-csatornától délre sem érik el a többséget.

Az anyaországtól elszakított terület összesen 21.036 km² 1,515.755 lakossal. Ezek nemzetiségi megoszlása a következő:

magyar	451.952 = 29·82‰	rutén	10.744 = 0·71‰
német	310.658 = 20·50‰	horvát	92.023 = 6·07‰
tót	46.365 = 3·06‰	szerb	380.452 = 25·10‰
oláh	79.831 = 5·26‰	egyéb	143.700 = 9·48‰

A szerbeknek ítélt gazdag területen tehát a *magyarok vannak relativ többségben*; számuk 71.000-rel múlja felül a szerbekét.

De még ha a szerbeket és horvátokat egybevesszük s valamennyi „egyéb” nemzetiségűt kat. délszlávnak (bunyevac, sokác) veszünk is, arányszámuk (40·65‰) még mindig alacsony, *míg a magyarok, s a velük tartó németek az abszolút többséget is elérik (50·32‰)!* Az anyaországban a szerbek aránya 2·5‰. valamennyi egyéb délszláv 1‰, összesen tehát 3·5‰ volt s ezzel szemben az ország területéből 7·48, lakosságából 8·3‰-ot hasítottak ki s a szerbek még ezzel a zsákmánnyal sincsenek megelégedve; ők az egész Bánságot, az egész Bácskát s Baranya túlnyomó részét követelték, amely területen valamennyi délszláv a lakosság ötöd-részét sem éri el.

Vegyük a szerbeknek jutott területek egyes részeit külön is szemügyre.

A *Bánság* 3 megyéje közül Krassó-Szörényben (3 község) oláh, Temes (43‰), és Torontálban (38·9‰) szerb *relativ* többség van, Versecen német, Pancsován szerb a *relativ* többség. A rend. tan. városok közül egy magyar (Nagybecskerek), egy német (Fehértemplom), egy szerb (Nagykikinda).

A szerbeknek jutott Bánságban szerb anyanyelvű 39·38‰, magyar 19·14‰, német 22·78‰, utóbbiak tehát együttvéve itt is többen vannak (41·92‰), mint a szerbek. A szerbeknek jutott oláhok

(13.6%) száma (79.457) jóval több, mint az oláh Bánságban levő szerbeké (50.753). Két járásban (verseci és alibunári) az oláhok többségben is vannak, míg az oláhoknak jutott szerbek teljesen szét vannak szórva.

A *Bácskához* számítjuk a Csongrádmegyéből elvett színnyárgy Horgos községet is. A 3 törvényhatósági jogú város közül a magyarok Szabadkán abszolút (55.8%), Ujvidéken relativ többséget alkotnak. Az egész szerb-Bácskában

magyar	41.78%	szerb	20.66%
német	27.80%	„egyéb” (bunjevác)	8.31%

a többi tót (30.049) és rutén (10.754).

Bácskában a magyarok és németek a lakosság több mint $\frac{2}{3}$ -a, a délszlávok pedig a 30%-ot sem érik el. Majdnem ilyen gyengék a délszlávok a szerb Baranyában is, ahol a magyar (39.18%) és német (27.8%) kisebbséggel szemben a szerbek, horvátok és sokácok együttvéve is kisebbségben (33.01%) vannak.

A *Muraközben* a legerősebb a horvát többség (90.8%). A Murától északra a vend nyelvterülethez, minden érthető ok nélkül oly sok magyar községet csatoltak, hogy az elcsatolt „Prekomurje“-n (Murántúl) a vend többség (75.2%) mellett jelentékeny magyar (23.3%) is van. Ezek nagy részét akarta a határmegállapító bizottság Magyarországnak visszajuttatni.

A népszámlálási családrészek vizsgálásában a szerbek sem maradtak oláh és cseh szövetségeseik mögött. Szinte úgy látszik, hogy közösen megállapított elvek szerint jártak el. A szerbek a szláv nevű tanulókat (szerintük szláv név a Kovács, Horváth, Bosnyák is) szerb, a német nevűeket német iskolákba kényszerítették; a népszámlálásnál ezeket a magyarokat szerbeknek, ill. németeknek vették s természetesen a zsidókat itt is külön nemzetiségként írták össze. Első népszámlálásuk (1919-ben) nem jól sikerült, mert pl. a Bácskában több magyar jött ki, mint 1910-ben a magyar népszámláláskor. Az új népszámlálást már kellő preparálás előzte meg, de a magyar népszámlálás adatai annyira pontosak voltak, hogy még így is a nem jelentéktelen magyar kivándorlás dacára a magyarok száma keveset csökkent. Erősen fogyott Horvátországban (105.948-ról 58.390-re), mert a horvátországi magyarság jelentékeny része közalkalmazott (vasutas) volt s ugyanilyen okokból a Muraközben (7.706-ról 1800-ra) és a vend földön (20.845-ről 14.897-re). Ellenben a Bánságban 111.752-ről 101.652-re (19.14% – 17.45%) Bácska és Baranyában 311.649-

ről 280.296-ra (41·6‰—35·13‰) csökkent s az egész elszakított területen (Horvátország nélkül) a magyarok száma 398.645; a fogyás 53.307 = 11·8‰ tehát jóval kisebb arányú, mint a cseh és oláh területen.

Az oláhok számát megfogyasztották ötezerrel, a németek iránt azonban, kegyesek voltak s számukat kb. 20.000-rel szaporították. De minden mesterkedés dacára a jelentékeny szerb telepítések ellenére is a szerb hivatalos statisztika a Bánságban 41·9‰ (1910 ben 41‰), Bácska és Baranyában 34·8‰ (1910-ben 29‰) szerbet, horvátot és szlovént tudott csak összehozni s Bácska—Baranyában a szerb adatok szerint is több a magyar, mint valamennyi jugoszláv együttvéve.

Amint a fentti adatokból látható, a szerb népszámlálás a Bánságban alig tér el a magyarnak adataitól, a Bácskában azonban már igen jelentékeny az eltolódás. Ennek oka valószínűleg az lehet, hogy a Bánságban nem lévén kat. délszlávok, nem volt mód a hamisításra: aki gör. kel. az szerb (v. oláh), aki kat. az nem szláv. A Bácskában azonban sok kat. szlávajkú él s ezeknek számát könnyebb volt a szintén kat. magyarokkal növelni. A hamisítás — úgy látszik, Szabadkán volt a legnagyobb mérvű mert vitális érdekük e várost szláv többségűnek feltüntetni. Ha ugyanis Szabadka magyar többségű, semmi sem indokolhatja, hogy ezt a várost s a tőle délre a Ferenc-csatornáig terjedő majdnem színmagyar területet miért csatolták Szerbiához!

Az S. H. S. elcsatolt terület lakóinak vallási megoszlása a következő:

róm. kat.	840.121 = 55·43‰	gör. kel.	462.933 = 30·54‰
gör. kat.	13.398 = 0·88‰	unit.	153 = 0·01‰
ref.	48.979 = 3·23‰	izr.	23.647 = 1·56‰
ág. h. ev.	122.930 = 8·11‰	egyéb	3.593 = 0·24‰

VI. Fiume állam.

Volt kikötővárosunk most tudvalevőleg önálló város-állam, 1910-évi adatait az összesítő táblázatban közlöm.

*

Nem lesz talán fölösleges, ha az eddig közlött adatokat néhány táblázatban foglalom össze.

I. Terület.

1. Csonka-Magyarország	93.009 km ²	7.614.689
2. Ausztria része	4.011 "	292.972
3. Csehország "	61.625 "	3.522.396
4. Lengyelország része	540 "	23.107
5. Románia része	102.667 "	5.245.808
6. Szerbia "	20.997 "	1.515.755
7. Fiume "	21 "	49.806
	<u>282.870</u>	<u>18.264.533</u>

II. Lakosság.

III. Nemzetiségi megoszlás.

	Magy.	Német	Tót	Oláh	Rutén	Horv.	Szerb	Egyéb
1.	6,730.082	555.552	165.296	28.544	1.133	40.486	26.168	67.428
2.	26.095	216.731	644	20	48	45.122	5	4.307
3.	1,069.451	260.931	1,696.101	13.470	432.626	2.635	387	46.795
4.	223	316	6.819	—	—	—	—	15.749
5.	1,660.331	556.854	30.940	2,826.184	19.678	1.616	54.079	96.126
6.	451.952	310.658	46.365	79.831	10.774	92.023	380.452	143.700
7.	6.493	2.315	192	137	11	12.926	425	27.307

össz. 9,944.627 1.903.357 1,946.357 2,948.186 464.270 194.808 461.516 401.410

IV. A magyarországi nemzetiségekből az egyes államokra a következő % jut:

	Magy.	Ném.	Tót	Oláh	Rut.	Hor.	Szerb	Egyéb
1. Csonka-Magyaror.-ra	67·7	29·2	8·5	1·	0·3	20·8	5·7	16·8
2. Ausztriára	0·3	11·4	0·0	0·0	0·0	23·2	0·0	1·1
3. Csehországra	10·7	13·7	87·1	0·4	93·1	1·3	0·1	11·7
4. Lengyelországra	0·0	0·0	0·4	—	—	—	—	4·0
5. Romániára	16·7	29·3	1·6	95·9	4·3	0·8	11·7	24·0
6. Szerbiára	4·5	16·3	2·4	2·7	2·3	47·3	82·4	35·6
7. Fiuméra	0·1	0·1	0·0	0·0	0·0	6·6	0·1	6·8

A magyaroknak csak kétharmadrésze maradt meg szűk határainkon belül; minden hatodik magyar oláh alattvaló lett. A németek közül legtöbb Romániának jutott s alig valamivel kevesebb maradt nálunk. A bőkezű határmegszabás folytán a tótok de még inkább az oláhok és rutének nemzeti államaikba jutottak s csak csekély töredékeik vannak más államokban. Az anyországi horvátoknak már fele sincs az S. H. S. államban s a szerbeknek elég jelentékeny töredéke oláh alattvaló lett.

V.

Hány % jutott Magyarország

Magyarország lakosai közül

területéből lakosságából

Csonka-Magyog.ra	32·87	41·69	magyar	} elszakított	12·10%
Ausztriára	1·41	1·60			Cs. Magyaro.
Csehországra	21·77	19·29	nyugat magyaro.-i	} német	1·5 "
Lengyelországra	0·18	0·13			tót 10·7, cseh 0·2, rutén
Romániára	36·28	28·72	szepesi és árvai lengyel	} oláh	0·1 "
Szerbiára	7·48	8·30			szerb 2·5, egyéb délszláv
Fiuméra	0·01	0·27	fiumei olasz		0·1 "

VI. Felekezeti megoszlás,

	Róm. kat.	Gör. kat.	Reform.	Ág. h. ev.	Gör. kel.	Unit.	Izr.	Egyéb
1.	4.786.478	165.001	1.632.130	485.193	61.509	5.099	471.193	8.086
2.	246.474	83	2.139	39.409	18	7	4.836	6
3.	2.084.621	586.902	224.055	396.271	2.022	239	227.664	622
4.	22.737	9	11	12	—	1	337	—
5.	984.744	1.242.056	694.944	262.258	1.806.502	68.759	181.854	4.691
6.	840.121	13.398	48.979	122.930	462.933	154	23.647	3.593
7.	45.130	467	1.123	311	995	16	1.696	68

Egyedül az oláhok által megszállt területen vannak a gör. keletiek relatív többségben, de a latin és görög szertartású katolikusok *együttvéve* ott is relatív többséget alkotnak. A többi hat részben mindenütt a róm. kat. vallás van abszolút többségben. A protestánsok közül a reformátusok Csonkamagyarországon, az evangélikusok cseh megszállt területen vannak legjobban képviselve. A zsidók közül aránylag legtöbb cseh megszállt területen van (különösen Ruszinszkóban). Majdnem ugyanolyan arányban vannak képviselve Csonka-Magyarországon is.

Benisch Arthur.